

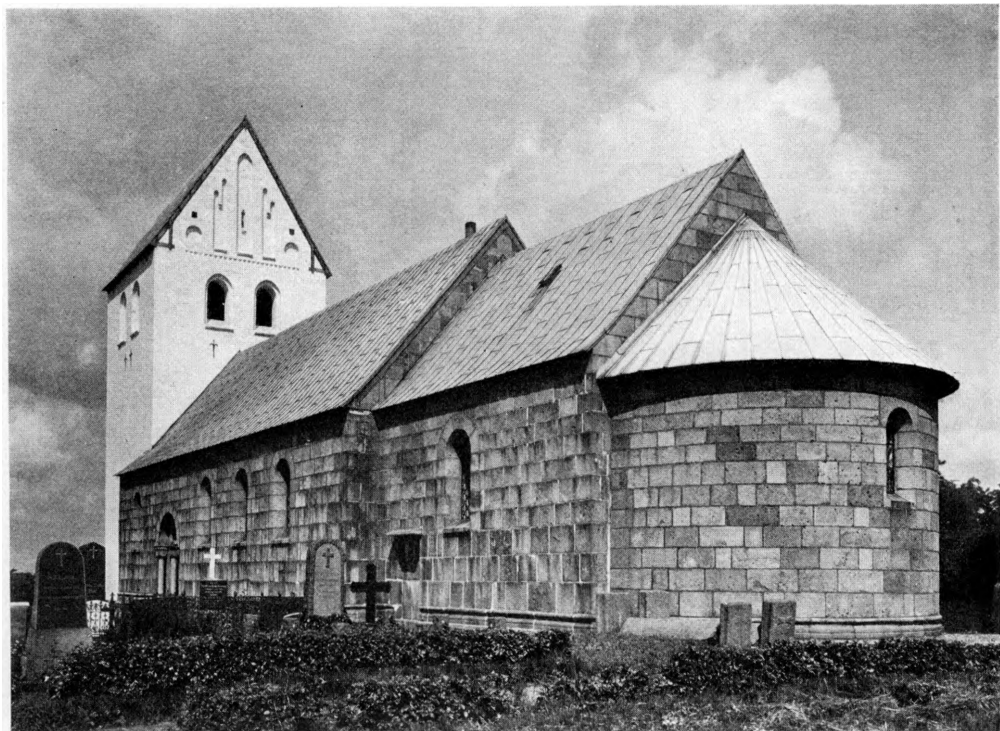

Fig. 1. Sjørind, Ydre, set fra Sydøst, med »Bispegraven« i Forgrunden.

V. H. 1986

SJØRRIND KIRKE

HUNDBORG HERRED

Kirken, der har været indviet til *Vor Frue*¹, er sandsynligvis opført af Kongen, hvilket forklarer dens kunstneriske Særstilling i Ty. Den maa ses i Forbindelse med det nære »Sjørind Volde«, et af de største og mærkeligste Voldsteder i Landet, sikkert en kongelig Borg, eftersom »Syorændæ« nævnes som Krongods i Valdemars Jordebog², og Knytlingasaga hertil — iøvrigt fejlagtigt — henlægger Scener af Vendelboernes Opstand mod Knud den Hellige³. O. 1630 og 1666 ejedes Kirken af Kronen⁴, men 25. April 1699 blev Kirketienden med Forbehold af Jus patronatus og vocandi tilskødet Fru Cornelia Bickers til Vestervig⁵ og ejedes siden af private, fra 1750 af Slægten Steenstrup⁶, indtil den overgik til Selveje 1. April 1918.

Sjørind skal have været en af Tyboernes fire mest ansete saakaldte *Fjerdings- eller Høvdingskirker*¹, og Navne paa Høje i Nærheden, »Galgehøj«, »Tingbakken« (nu overpløjet), tyder da ogsaa paa, at Hundborg Herredsting har været afholdt her⁸.

1638 berettes, at der »Norden op til samme Vold (Sjørind Volde) findes et Stykke Jord, kaldet endnu paa denne Dag *S. Anders' Kirkegaard*⁹, mulig et Minde om en ældre Kongsgaardkirke.

Om *Sagn*, der har Tilknytning til Kirken sml. †Dørring (S. 389) og »Bispegraven« (S. 391).

Kirken ligger paa en Højning o. 300 m Nordøst for Sjørind Volde. Fra Bygningen har Terrænet Fald til alle Sider, mindst mod Øst og brattest mod Vest.

Paa Kirkegaarden, der hegnes af Kampestensdiger, fandtes endnu i 1870'erne mod Sydvest en Fordybning, »Pestkulen«, som sagdes at stamme fra Sortedødens Tid og skyedes som Begravelsesplads¹⁰. En 1929 opført Port og Laage mod Nord har hvidkalkede Murstenspillen.

Den anselige Bygning har Apsis, Kor og Skib fra romansk Tid, sengotisk Vaabenhus samt et 1929 genrejt Taarn. Orienteringen afviger stærkt til Syd.

Den romanske *Granitkvaderkirke*, hvis Murhøjde over Sökkelen er o. 4,45 m (Apsidens kun o. 4,10), er den største og rigest smykkede i Herredet; den præges stærkt af to stilrette Istandsættelser (1875 og 1890), hvorved vigtige Enkeltheder genfremstilledes, men Murværkets Karakter i nogen Grad normaliseredes. Kirkens Mure, af hvilke nu kun Korets nordre Langmur staar nogenlunde urørt, har Dobbeltsökkel, det nederste Skifte skraakantet, det øverste attisk profileret (S. 361 Fig. 21). Kun paa enkelte Kvadre er Profilens nederste Rundstav virkelig rundet, de fleste Steder er den ret flad og Underkanten blot markeret med en Fure. Den omsatte Apsis har et 150 cm højt, 70 cm bredt Vindue, 185 cm over Sökkelen. Korets Nordvindue, vel det bedst bevarede af Kirkens oprindelige Vinduer, har samme Maal, men sidder 210 cm over Sökkelen. I Skibets Nordmur ses tre oprindelige Vinduer (H. 150 cm, Br. 67, over Sökkelen 215), det vestligste Vest for Portalen, alle omsatte af de gamle Kvadre. Vinduerne har Monolit-Overligger og -Saalbænke, paa Apsidens og Korets Vindue er der i Overliggerne, baade i Smigen og paa Forsiden, hugget falske Fugeriller, som skal efterligne Kilestensstik. I Korets Sydmur findes en o. 98 cm bred Præstedør (Fig. 10) med en ejendommelig Overligger, som springer 26 cm frem for Murflugten og har hulet Overkant og derover skraa Tagflade (Enderne er glatte). Døraabningen bryder det øverste Sökkelled, hvis Profil afsluttes med en retvinklet Klods paa Karmhjørnet. Begge Skibets Indgange er udformet som Søjleportaler, de eneste i Ty udenfor de to Kirker i Vestervig. Sydportalen (Fig. 3), den rigeste af dem alle er udstyret med fire Søjler, der to og to flankerer Døraabningen, og er genopstillet 1875. Alle Baser og Kapitæler samt Indersøjlernes Dækplader og Skaftsten er gamle og laa indtil Istandsættelsen som Indramning om det Steenstrupske Familiegravsted¹¹; Tympanet, Bueslagenes Stiksten og Ydersøjlernes Skafter og Dækplader er derimod fornyede¹². Bortset fra et Par Smaafejl er Portalen sikkert rekonstrueret rigtigt. Sökkelens Skraakantled fortsætter under Søjlerne, medens det attisk profilerede Skifte brydes af Portalen og afsluttes med Hjørneklodser som paa Præstedøren. De ensartede Baser er attisk profilerede; fra Hjørnerne af deres egenartede Plinter griber kloagtige Forlængelser op om Profilens nedre Rundstav, og under Buerne er der i de to ydre Søjleplinter hugget langkroppede, svajryggede Løvefigurer (Fig. 7—8), af hvilke den paa Østbasen har et skægget Mandshoved. Saadanne Klo-Baser er ellers ukendt

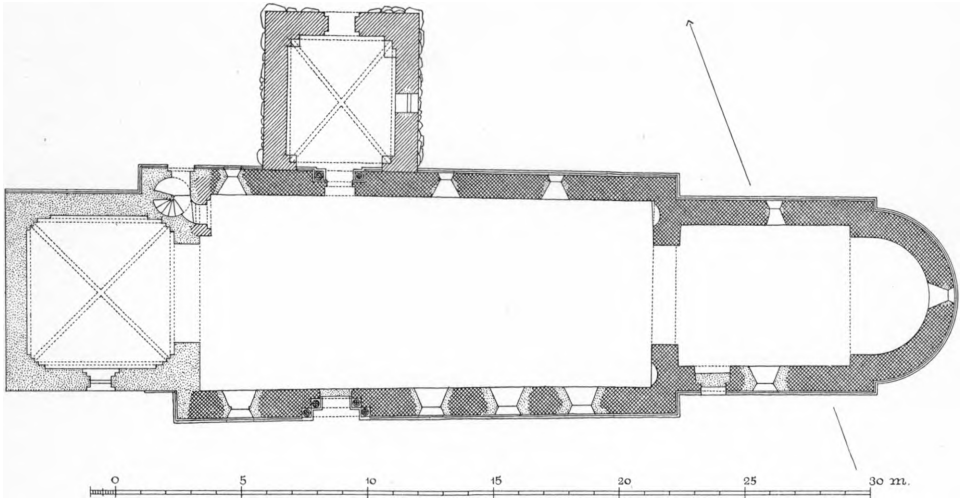

Fig. 2. Sjørind Kirke. Plan. 1:300. Maalt af C. G. Schultz 1937.

i Ty, men ikke ualmindelige paa Viborgeggen, og det samme gælder Løverne; i hvert Fald Portalerne maa altsaa skyldes en Stenmester fra Viborg Domkirkes Kreds¹³. Baserne er forkert opstillede, idet Løvernes Hoveder nu begge vender ind mod Kirken. Uldalls Arbejdstegning, paa hvilken Baserne vender rigtigt, viser, at i det mindste den vestre ogsaa har et Løverrelief paa den tilstødende, nu skjulte Side¹⁴. Af de terningformede Kapitæler er det yderste mod Vest rigest udformet, med Løverrelieffer og Tovstave langs Randen af Skjoldene (Fig. 5); begge de inderste Kapitæler, der er af grovkornet Sten, har Fuglerelieffer, det yderste mod Øst nøjes med Bladmotiver. Af de attisk profilerede Kragsten manglede to, da Portalen blev rekonstrueret; de blev ved Restaureringen 1890 fundet liggende i Vaabenhusets Gulv¹⁵ og er nu indmuret i Taarnrummets Nordvæg (S. 360 Fig. 6). Indersøjlernes Skafter er nu begge delt med Fuge paa Midten, hvorfor de maa være sammenhuggede af Brudstykker fra alle fire oprindelige Søjleskafter¹². I den endnu aabne Nordportal (Fig. 4), der blev omsat 1890 og flyttet o. 20 cm mod Øst¹⁶, er alle Stenene gamle, omend noget opbanede. Portalen har kun to Søjler, der staar i meget brede og dybe False. Det øverste Sokkelfremsprings attiske Profil afsluttes med skraatstillede Hjørneklodser, derefter fortsætter det med en Skraakant ind i Falsene bag Søjlebaserne. Ingen af disse har figurlig Udsmykning, Kapitælerne varierer derimod som over Sydportalens ydre Søjler, det vestre med Løver og Tovstavrammer (Fig. 6), det østre med Bladværk. Skafterne er balusterformede, med forsænket Ring om Midten og spidsende mod begge Ender, hvor de afsluttes med smaa Rundstave; de efterligner formentlig drejede Træsøjler. Typen er meget sjælden og kendes kun fra Vitskøl og Børglum Klosterkirker; beslægtede Søjler, dog uden Skaftning, flankerer Sydportalens

V. H. 1936

Fig. 3. Sjørind. Sydportal (S. 380).

i Kobberup (Fjends Herred)¹⁷. — Tympanonstenen er glat, det runde Bueslag falset.

Under Vestgavlen, der før Taarnets Opførelse var kvaderklædt indtil Tagfodshøjde, var kun Sokkelens Profilskitte, ikke Skraakantskiftet, helt gennemfort. Den nedenfor omtalte Taarntrapperest og Fund af Kalkmalerier paa en Stump oprindelig Sydmur, der fortsatte ind i Murlivet af Gavlen (sml. S. 386), viste, at denne ikke kunde være oprindelig. Da Nordsidens Portal og Vinduer er fordelt med jævne Mellemrum, og Vestvinduet nu sidder temmelig yderligt, er det sandsynligt, at Skibet oprindelig har været o. 2—2,50 m længere.

En halv Snes Kvadre har Stenhuggerfelter. I Korets Nordmur ses tre, det anseligste en aftrappet Trekant, i Korets Sydmur to, hvoraf eet er en lille Trekant, ved Skibets Syddør tre, hvoriblandt en skæv Firkant; de øvrige

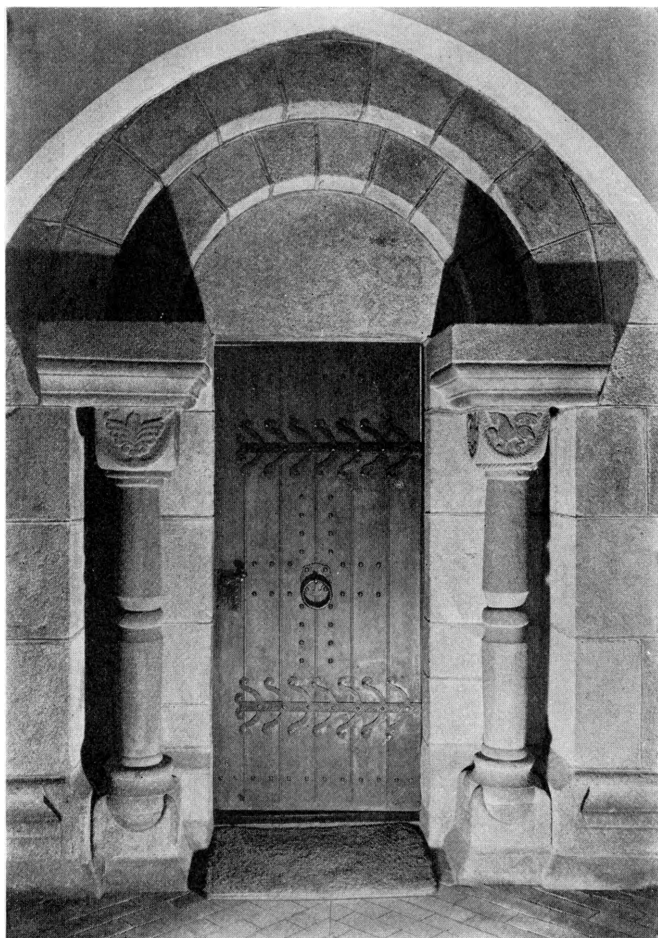

Fig. 4. Sjørind. Nordportal (S. 381).

E. M. 1938

danner irregulære Figurer. Paa en Kvader ved Nordvesthjørnet er der to Firkanter, hvoraf den mindre afskærer det ene Hjørne af den større.

I det *Indre* er Væggene for en Del kvaderklædte. Apsidens Indervægge og dens Halvkuppelhvælv samt Korets østre Taggavl er fornyet, det samme gælder det meste af Skibets Nordmur. Apsis- og Triumfbuen, der blev afrenset 1890, er regulære, med ensartede, attisk profilerede Kragsten (S. 360 Fig. 5 og 7), hvis Østender er glatte; Gulvet skjuler sikkert Sökkelled. Paa den nederste Kvader i Apsisbuens nordre Vange ses et svagt ophøjet, ligearmet Kors (o. 16 × 16 cm), og Korbuens nordre Kragsten er over Profilen dekoreret med en Trappefrise, markeret med fordybede Linier, der fortsættes ogsaa paa den glatte Østende (Fig. 9 og S. 360 Fig. 5). Korbuens flankeres af halvrunde Alternicher (222 cm høje, 52 over nuværende Gulv, Fig. 9); deres Halvkuppelhvælv er udhugget i en enkelt Kvader. De staar nu afrensede som begge Øst-

V. H. 1936

V. H. 1936

Fig. 5—6. Sjørind. Kapitæler fra Sydportal og Nordportal (S. 381).

væggene, men store Partier af deres Krumning er suppleret med farvet Cement. Ogsaa i det Indre har enkelte Kvadre Stenhuggerfelter, men Væggene maa dog snarest have staaet mørteldækkede fra første Færd¹⁸; før Ombygningen var Nordvæggen af raa Sten.

Ændringer og Tilføjelser. Det ret store, sengotiske *Vaabenhus* foran Norddøren, fra o. 1500, er muret af gule Munkesten i Munkeskifte. Over den rundbuede, falsede Norddør findes et spidsbuet Spejl; et Østvindue er meget svagt spidsbuet. Gesims findes ikke; Taggavlen er nu glat og kamløs. Rummet overdækkes af et Krydshvælv med spidse Skjoldbuer mod Syd og Nord, rundede mod Øst og Vest, hvilende paa falsede Hjørnepiller, under hvilke der er store, murede Klodser, sikkert Rester af Vægbænke. De Halvstens Ribber afsluttes forneden med smaa ægformede Knolde; der er Helstens Overribber med Trin af rulskeftestillede Sten (sml. Tisted S. 33).

Paa Skibets Vestvæg, ved Nordhjørnet, er der muret en indre Pille af Munkesten i Munkeskifte. Mod Øst ses her en fladbuet, falset Dør, indenfor

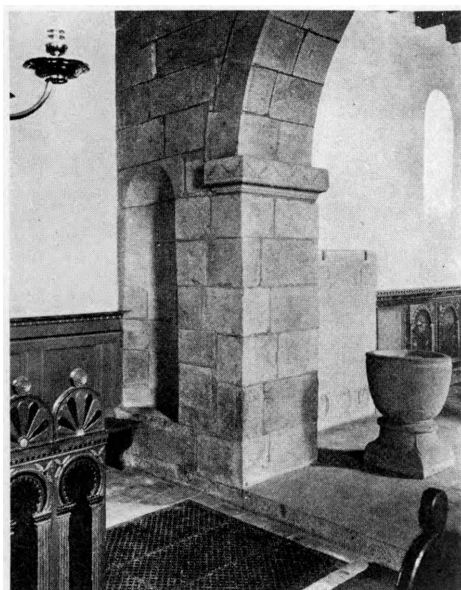

E. M. 1938

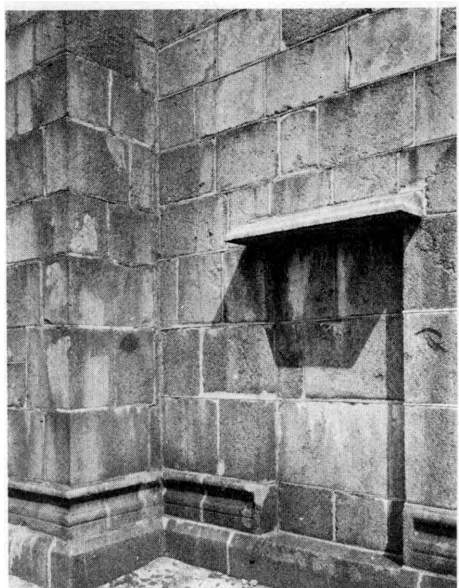
E. M. 1938

Fig. 7—8. Sjørind. Baser fra Sydportalen (S. 380).

V. H. 1936

Fig. 9. Sjørind. Triumfvæggens nordre Del med Sidealterniche (S. 383).

V. H. 1936

Fig. 10. Sjørind. Præstedør (S. 380).

hvilken der, ved det nuværende Taarns Opførelse, blev fundet Rester af en Vindeltrappe. Dette sengotiske Trappehus er maaske blot opført for at give Adgang til Kirkens Tagrum; snarest er det dog rejst i Forbindelse med et sentmiddelalderligt *†Taarn*, nedrevet inden 1769, da Kirken omtales som kullet¹⁹. Store Mængder af Murgus fandtes ved Udgravningen til det nuværende, 1929 opførte *Taarn*, der har en som Ligkapel tjenende Underbygning, nedgravet i Bakken, og er i enkle, sengotiske Stilformer (Arkitekt Hother Paludan). Forneden i Taarnmurene er Vestgavlens romanske Kvadre benyttede.

Før 1929 fandtes der murede *†Klokkepiller* foran Vestgavlen, paa hvilken man læste 1828 i Jernankre. Indtil 1890 var Apsiden lukket med en o. 80 cm tyk, sengotisk *†Skillemur* af Munkesten, i hvilken der mod Nord var en lille Dør med Fals til begge Sider²⁰. Munkestenene blev brugt til Apsidens nye Vægge og Hvælv.

Mod Slutningen af 1800'erne var Kirkens Murværk blevet meget skrøbeligt, hvilket foranledigede to store Istandsættelser²¹, begge ledet af Arkitekt F. Uldall. Fra den første (1875), under hvilken hele Kirkens Sydside blev om- sat, stammer de nuværende Sydvinduer, eet i Koret, fire i Skibet, i ny-romanske Stilformer, indfattede med Granit. Ved den anden (1890) viste det sig, at baade Apsiden og Skibets Nordmur helt maatte nedtages, dels fordi Bagmuringens Kalk var ædt af Fugtighed fra Jorden, dels paa Grund af den slette Fundering. Samtidig afrensedes Apsisbue og Triumfvæg.

Kirkens romanske Bygningsafsnit staar med blanke Kvadre, Vaabenhus og Taarn hvidkalkede. Vaabenhusets Tagværk er af Eg, de øvrige nymodens, af Fyr. Med Undtagelse af Vaabenhuset, der er teglhængt, er hele Kirken tækket med Bly. Paa nordre Tagflade læses A C A 1858.

KALKMALERIER

Før Ombygningen af Apsiden 1890 havde Uldall forgæves søgt efter Kalkmalerier i selve Halvkuppelhvælvingen, men ved Nedtageisen af den svære, sengotiske Lukkemur iagttoges der Spor af Gibsglorier paa Undersiden af Apsisbuen²², sikkert stammende fra en romansk, kalkmalet Dekoration med Figurmotiver.

Paa Skibets Syd væg blev der 1928 liere Steder, fra Gulv til Loft, fundet Rester af et kalkmalet »Astrag«-Mønster²³, diagonalt delte Firkanter (o. 18 x 22 cm), hvis nederste (østre) Halvdele var hvide, de øverste (vestre) afvekslende graa og sorte. Den dekorerede Murflade strakte sig et Stykke ind i Vestgavlens Murværk. En lille Prøve staar fremme lige over Stolestadehøjde mellem de midterste Vinduer.

INVENTAR

Alterbordet stod 1875 fornyet med Mursten; kun Dækpladen, med *Helgengrau*, var tildels af Granitkvadre²⁴. Nu skjules Bordet af en Fyrretræskasse. De glatte Brædder er stafleret med Tøjmotiver, paa Forsiden smalle, lodrette Striber, vekslende hvide, sorte, blegrode, graa og brune og skilt i Grupper ved gule Ornamentbaand, der skal efterligne Guldbroderi. Midtpaa brydes Striberne af et sort Cirkelfelt med Christian 5.'s forgyldte Navneciffer i en Bladkrans med røde Roser. Paa Gesimsbrædtet er der malet grønne og røde Frynser og øverst hvide Blondetunger. Paa Bordets Sider lindes flygtige Draperimotiver.

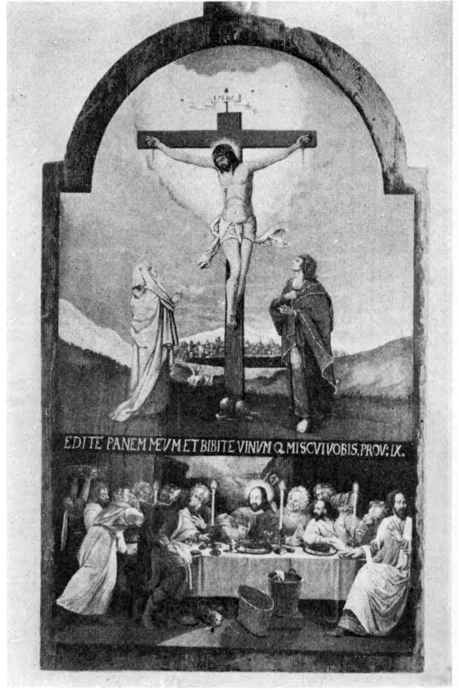
†*Alterklæde* af sribet Atlask, nævnt 1687 (Rgsk.).

Altartavle (Fig. 11) i Sen-Renaissance, fra 1640, med kraftige Profilrammer og et stort Midtfelt flankeret af to Par glatte, korintiske Søjler, det indre Par forskudt fremefter. Storfeltets Rundbue bryder Gesimsen og løfter dens Midtparti som Konsol for en buet og svajet Gavlprofil. I dennes aabne Felt staar en drejet Kugle med Flammespidser, over de indre Storsøjler Topspir. Den brogede Staffering stammer fra forskellige Tider. Oprindelige er de smaa Evangelistbilleder paa Søjlepostamenterne samt Storfeltets Maleri (Fig. 12), som indeholder to Motiver, forneden Nadveren, foroven en Krucifiksgruppe med landskabelig Baggrund; paa en sort Stribe mellem Billederne staar gule

V. H. 1936

Fig. 11. Sjørrind. Altertavle 1640
(S. 386).

Niels Termansen 1919

Fig. 12. Sjørrind. Altertavlemaleri 1640
(S. 386).

Versaler: »Edite panem meum et bibite vinum q. miscui vobis. Prov. IX« (»æd mit Brød etc. Ordsprog 9«). Farvevirkningen er kraftig: røde, blaa, gule og grønne Klædebon hæver sig mod de mørkladne Baggrunde. Fodfeltets hvide Skrifteplade indeholder latinske Citater af Joh. 6 og 1. Cor. 11 og slutter med Anno 1679, men dækker over ældre, forgyldte Versaler, som ender med Aars-tallet 1640, der nu er gentaget paa Feltets øvre Rammestykke. Træværkets Maling, især de graa og blaa Marmoreringer, hidrører fra o. 1700, men er senere opmalet. De oprindelige Storfelter (sml. Vang S. 422) er erstattet af kontur-savede Fyrrebrædder med hvide Akantusblade paa graa Bund; i de sorte Midtcirkler er malet Navnetræk IWS og ACS, henvisende til Sognepræst Johan Vogelius Steenstrup og Hustru Ane Cathrine (sml. Epitaf S. 391 og Kirkegaardsmonument S. 395). Et nyt Maleri til Storfeltet, den fortabte Søns Hjemkomst, sign. Caja Prytz 1910—11, hænger nu i Taarnrummet.

Tidligere * *Altertavle*, fra o. 1590, nu i Hansted, se S. 236.

Altersølv. Kalk (Fig. 13), svarende til Alsted (Mors Nørre Hrd.) fra 1739. Foden har over en ret bred Fodplade seks fladrunde Tunger, den ene med en støbt Krucifiksfigur paa graveret Kors; den spidsovale Knop har paa hver Side af en vandret Midtskive seks opdrevne Bukler; trinde, indknøbne Skaftled; Mestermærke for Aalborgguldsmiden Jens Kjeldsen Sommerfeldt (Olrik 515).

C. M. Smidt 1914

Fig. 13. Sjörind. Alterkalk
(S. 387).

Under Foden graveret: »Siøring Kierkes Kalk V. 31 L 3½ qt samt tilføjet: »Forhøjet. Vog 549 g« og Stempel: M. Hartvig, hentydende til Kummens Omdannelse. Disk med graveret Cirkelkors. Paa Undersiden: »Siøring Kirkes Kalk Patell. Vog 7 Lod 1½ qt 1856«; stemplet: Sund. Den tidligere †Kalk blev 1695 istandsat af Hans Clausen, Guldsmed i Aalborg og vejede, med Tillæg, 28 Lod (Rgsk.).

To †Tinflasker paa 2 og 4 ¶ nævnes 1687 (Rgsk.).

Sygekalk fra o. 1775, 9,2 cm høj, med rund Fod og Stang, midtdelt Knop. Under Bunden indprikket: »Vog 14 Lod«; Mestermærke for Povl Knudsen Lund, Aalborg (Olrik 521). Samtidig Disk med graveret Cirkelkors. Drejet, cylindrisk Træhylster med Relieffrosset paa Laaget.

Alterstager (Fig. 14) fra 1608, rigt profilerede. Paa Foden graverede Versaler: »Svend Andersen y Nestrup, Staffen Pedersen i Sperrin. Anno 1608«. Den anden

Stage har rigtigt: Sperrind; alle D'er er spejlvendt.

†Messehagel af rødt Fløjl, med Sølv- og Guldknipplingskors, nævnt 1687 (Rgsk.).

Font (sml. Fig. 9), romansk, af Granit; den ægformede Kumme, 70 cm i Tvm., har kun et svagt Hulled som Mundingsprofil og forneden smaa Bægerblade; intet Afløb. Foden har brede, ryggede Hjørneknopper, hvorfra spinkle Rundstave løber op til den svære Halsvulst; Overfladen er moderne opbanet. Højde 94 cm.

Fad af Nürnbergerarbejde, fra o. 1575, 40 cm i Tvm., med Marie Bebudelse indenfor en stærkt udslidt Minuskelring.

Korbuekrucifiks (Fig. 15), fra o. 1350—1400. Kun Figuren er gammel. Det stærkt hældende Hoved har tovflettet Tornekrone, lukkede Øjne, store Ører og lokket, bølgeriflet Haar og Skæg. Den slapt hængende Krop er afmagret og Ribbenene meget fremtrædende; Lændeklædet svarer til Hillerslevkrucifiksets (S. 303), Skinnebenene er skarpe, Fødderne overlagte; ved Bryst- og Fodvunder er der Blodklaser. Den bageste Fod, begge Arme og hele Korstræet er nye, udført efter beslægtede Forbilleder, da den paa Loftet henlagte Figur restaureredes²⁵ og ophængtes paa Skibets Sydvæg 1921. Af to smaa, kun 68,5—68,8 cm høje *Sidefigurer, nu i Tisted Museum, er kun Maria middelalderlig.

Prædikestol (Fig. 16) i landlig Renaissance, beslægtet med Hvidbjerg (Hassing Hrd.) fra 1639, men o. en halv Snæs Aar ældre. De seks Fag, af hvilke

tre springer frem som Karnap, har i Storfelterne Arkader af Aalborgtype, omfattende en lille, indre Arkade og naive Relieffer: de fire Evangelister, en Krucifiksgruppe og Kristi Opstandelse. Hjørnernes Karyatider forestiller de syv Dyder med Bog, Kors, Skaalvægt, Anker, Kors og Kalk, Fugl, Kande. Figurenes Hoveder er uforholdsmæssig store, med mærkelige Hovedsæt. Hængeornamentene og de ved sidste Istandsættelse noget ændrede Englehoveder under Hjørnerne stammer fra en Reparation i sidste Halvdel af 1800'erne. Samtidig Opgangspanel og samtidig Himmel af Stolens Plan, med Slynngaandrammer og trekantede Topgavle.

Den gamle, kun partielt forvanskede Staffering fra 1652 restaureredes 1919²⁶, da Himmelen blev genopsat. Guld og Lasurer dominerer paa mørkeblaa Bund. I Stolens Smalfelter Versaler: 1. Cor. 9. Paa Opgangen er i tre Fyldingsfelter Malerier: Adam,

Kundskabens Træ og Eva. Himmelens Friseindskrift, Psal. 19, 15, som kun var mangelfuldt bevaret, slutter med 1652, der angiver Stolens første Staffering.

Stolestader (Fig. 17) fra o. 1590—1600, af Fyrretræ, nu aabne, med parvis sammenstillede, halvrunder afsluttede Gavlplanker og oprindelige, lodrette Rygpaneler. Rundfeltet fyldes med Vifterosetter og krones af en Topskive med indsnittet Volutsnegl, koncentriske Cirkler eller lignende Figurer. Paa Plankernes nedre Del er der indsnittet Arkadefelter med kannelerede Pilastre og Hesteskobuer. Tandsnitlisterne viser, at Sammenstillingen er oprindelig. Baade i Tænderne og i Vifterne er stemplet Stregcirkler. Stoleværket er ordnet og nymalet 1928 med graa Bund; oprindelig har Træet staaet umalet. Kun paa en enkelt Gavl sporede en Prøvestaffering.

†*Dørring*. Ifølge Thura²⁷ fandtes i †Kirkedøren en Ring, som var af Jern, og som sagdes at være fundet i en Sø lige ved Byen, »hvoraf det holdes for, at Byen har faaet sit Navn og er kaldet Søring eller Siøring«.

Skab, fra 1700'erne, anvendes til Særkalke.

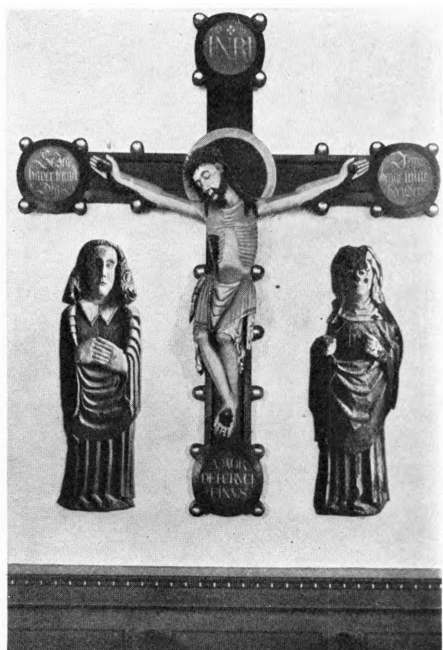
Pengeblok, fra o. 1700, jernbunden, med to firkantede Taskelaase.

Paa Korvæggene er 1928 opstillet Panelværk fra et *Pulpitur*, som har staaet i Skibets Vestende, ialt otte Fag med enkle Renaissancearkader, Slynngaandsfladbuer over Rammelister. Paa eet af Fagene er forsøgsvis fremdraget en smuk Staffering fra Slutningen af 1600'erne: i Feltet store Blomster malet paa Egetræets Bund, paa Rammeværket bl. a. Marmorering i rødt og brunt. Pulpiturets Bærestolper ligger paa Loftet.

V. H. 1936

Fig. 14. Sjørrind. Alterstage
1608 (S. 388).

V. H. 1936 og E. M. 1938

Fig. 15. Sjørrind. Korbuekrucifiks. Sidefigurerne i dobbelt Maal i Forhold til Korset (S. 388).

V. H. 1936

Fig. 16. Sjørrind. Detail af Prædikestol (S. 388).

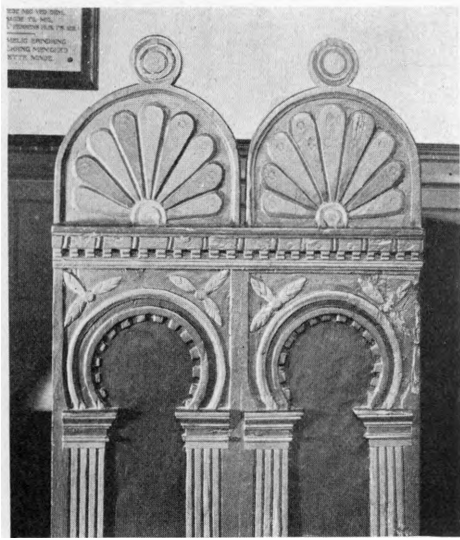
Lysekrone, fra 1785, med 2×6 tvedelte Arme og tilsvarende Prydarme, af hvilke de øverste er udstyret med en Stork, som i Næbbet bærer en hjerteformet Plade med et gennembrudt S. Tilsvarende Topfigur. Paa Kuglen er graveret: »H. C. Søltoft Steenstrup 1785«.

Klokke, støbt af M. og O. Ohlsson, Luebeck 1899. Om Halsen er afstøbt den ældre Klokkes Minuskelindskrift.

Den tidligere *†Klokke*, fra 1478, var støbt af Klokkestøberen Johannes Petri i Slagelse, ogsaa kaldet Jes Smid, og bar en Indskrift med Minuskler: »An(n)o D(omi)ni mcdlxxviii. Ave Maria gracia plena D(omi)n(u)s tecum benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui« (»Aar 1478. Hil Maria, fuld af Naade« etc.); efter Indskriften var anbragt Klokkestøberens Mærke, en Hammer. Tvm. 89 cm. (Uldall 198).

GRAVMINDER

Epitaf fra 1653 over Jens Christensen Spend, Sognepræst. Storfeltet er et Maleri paa Træ (Fig. 18) med to knælende Portrætfigurer under Kristus paa Korset; i Baggrunden Jerusalem og Himmелens Formørkelse. Mellem Figurene:

E. M. 1938

Fig. 17. Sjørrind. Stolestadegavle (S. 389).

Niels Termansen 1919

Fig. 18. Sjørrind. Epitafiemaleri 1653 over Jens Christensen Spend, død 1654 og Hustru (S. 390).

Rom. 8; over Præsten Aldersangivelse: »Ætatis suæ 47«, under Hustruen: »Ætatis suæ 63«. Snitværksrammen er i ret landlig Bruskbarok, med samtidig Staffering. Under Karyatiderne, som forestiller Tro og Haab, er malet Pelikanen (med Ansigt paa Brystet, men uden Unger) og Fugl Fønix samt Anno 1653. Den malede Gravskrift paa Latin og med Versaler staar i Hængestykket: Joannes Christ. Spendius forvaltede fromt de hellige Sakramenter i <20> Aar, og efter at hans Livs Kredsløb var afsluttet, hensov han blidt i Herren Aar 16<54>, i sin Alders <48.> Aar, <21. Dec.). Hans Hustru Maria Mogensdatter (»Magni f.«) døde fromt 16<58> i sin Alders <68.> Aar, <8. Juli). En lille Tavle nederst oplyser, at Epitafiet er renoveret 1851 af Enkemadamme Ane Cathrine Steenstrup, født Carstensen. Den oprindelige Staffering har dog aldrig været overmalet og er konserveret 1919²⁶. Nu paa Skibets, oprindelig paa Korets Nordvæg; sml. Gravsten 6.

†*Epitaf* over Willads Simonsen, Sognepræst, død 13. Marts 1635²⁷.

Gravsten. 1—3) Den saakaldte Bispegrav²⁸ (Fig. 19—22, 24), tæt Syd for Apsis, bestaar af tre senere sammenstillede, romanske Gravminder af Granit.

1) Prismeformet Sten, 176 cm lang, med opretstaaende Gavlstien; paa Prismens to Skraasider, der indrammes af fintsoede Tovstave, er hugget Figurer i lavt Relief, paa Nordsiden en Biskop med Bog, Krumstav og perspektivisk Mitra (Fig. 22), paa Sydsiden en Engel med opløftede Vinger og med Glorie om det tovsnoede Haar, der helt omslutter Hovedet; Armene er korsede, højre Haand velsigende løftet, mens venstre Haand holder et Skriftbaand. Hoved

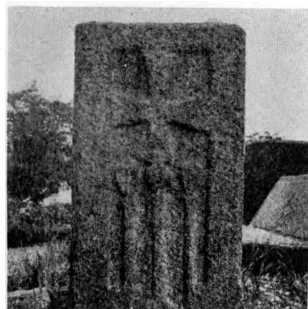
og Krop er set frontalt, de bare Fødder fra Siden. Paa begge Gavlstenees udadvendte Sider (Fig. 19 og 21) er omtrent ens Processionskors i Relief mellem to Stager med bladagtige Afslutninger. Paa den østre Gavlstens Kantbaand er der mod Nord indristet en 30 cm høj Figur, der minder om en Spydsod, og til Syd skimtes Rester af et Par bogstavlignende Tegn. — Gravmælet er næppe sat over en Biskop, men den paa Stenen udhuggede Biskop og Engel er formentlig en Art Gravværn. Med Bispestenen kan f. Eks. sammenlignes en Gravsten fra Gesing²⁹ (Sdr. Hald Hrd., Randers Amt, nu i Nationalmuseet), med et Billede af en Biskop, sikkert Nikolaus af Myra; dens Indskrift (med Runer) slutter med Ordene: »Nikolaus gæti«, d. e. Nikolaus skærme. Det er utvivlsomt den samme, folkekære Helgen, vi træffer paa Sjørrind-Stenen.

2) Liggende lidt Syd for Nr. 1 og af samme Art, men enklere udstyret (sml. Fig. 22 og 24). Prismen, 156 cm lang, har glatte Sider, hvis Kanter er prydet med Tovstave. Gavlstene (sml. Fig. 20) har lignende Reliefsymboler som de førstnævnte, men er mere medtaget af Forvitring, især den vestre.

3) Anbragt i det snævre Mellemrum mellem Nr. 1 og 2 (sml. Fig. 24), plan, rektangulær, nu revnet, 164 cm lang. Stenen kantes af et ophøjet Rammebaand og deles ved et tilsvarende Tværbaand i to lige store Felter, af hvilke det vestre indeholder et Processionskors med snoet Bærestang, der forneden ender i en Bue; paa hver Side af Korset ses Stager af samme Art som de nysnævnte Gavlstens; det østre Felt deles paa langs af to tæt sammenstillede Tovstave, hvis Vestender skilles med et skarpt Knæk; mod Øst krummer den ene som en Bispestav. Paa Kant- og Tværbaand spores fordybede, stærkt forvitrede Majuskler, mod Nord spredte Tegn, i Midtbaandet: »str ...« og mod Syd »... criski . quia sum od«; det østre Felt indeholder en Række Bogstaver paa hver Side af de to Stave, men deres forvitrede Tilstand tillader kun Læsning af enkelte, spredte, som ikke giver Mening. Efter sin Opdeling synes Stenen at maatte opfattes som en Dobbeltgravsten.

Tidligere har der, omtrent paa samme Sted, hvor Nr. 1—3 nu findes, ligget fire romanske Gravmæler, der allerede omtales 1607³⁰ som fire skønne Stene; af senere Beskrivelser fremgaar, at disse fire Sten har været de to Prismesten med deres Gavlstøtter, den flade Dobbeltgravsten samt endnu en Sten med et Kors, muligvis den, der nu er indmuret i Skibets Sydmur³¹ (sml. Nr. 4). Deres oprindelige, indbyrdes Stilling kendes ikke; 1769 nævnes det, at den glatte Prismesten laa nær Bispestenen, til højre Side. I Begyndelsen af 1800'erne laa Stenene adsplittede, »og blot en eneste af de opstaaende stod halv forrykket i Nærheden af den ene prismatiske³²«; men da R. H. Kruse o. 1840 tegnede dem, laa de i deres nuværende Stilling, uden den fjerde Sten med Korset³³.

Ifølge en hos Thura optegnet, folkelig Tradition skulde der under Stenene være begravet en Biskop »med sin Familie, som i Pavedømmet skulde være

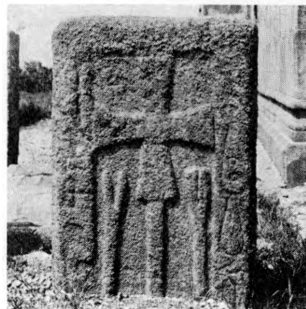
V. H. 1936

Fig. 19. Nordvestre Gavlstén.

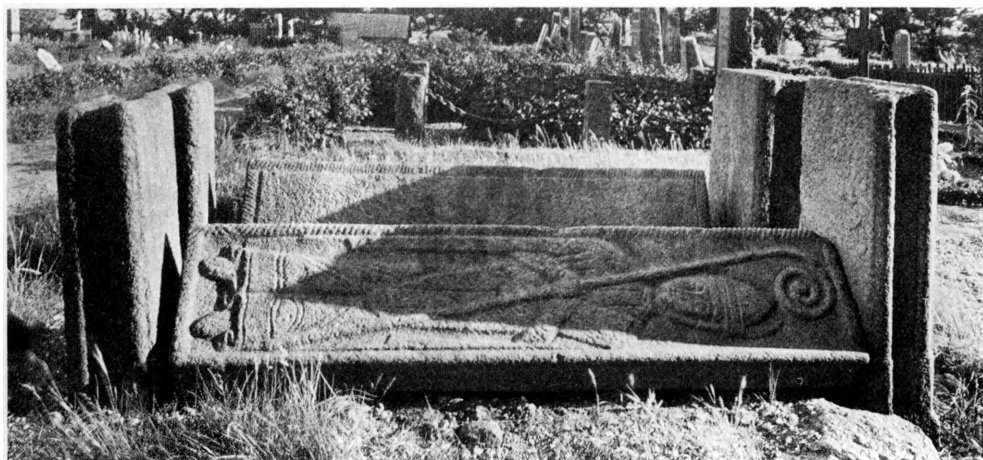
V. H. 1936

Fig. 20. Sydøstre Gavlstén.

V. H. 1936

Fig. 21. Nordøstre Gavlstén.

V. H. 1936

Fig. 19—22. Sjørrind. »Bispegraven« (S. 391).

ordineret udi England til at være Biskop udi Irland«; paa Rejsen hertil omkom han imidlertid og blev »siden med Skibet af Stormen ført her til Landet ved Vesterhav«; en anden Version meddeles af Wilhelm Rogert (Sognepræst til Hvidbjerg-Lyngs, Refs Hrd., 1728—50) hos Thura: »Norden op til Siøring Vold ligger et Stykke Jord, kaldet St. Anderses Kirkegaard, hvor ses paa en Ligsten en Biskop ... og menes at have været Biskop Mule, som paa Vejen fra Bremmen hid til Landet, hvor han ved Westervig vilde stifte et Kloster, led Skibbrud og flød til Land ved Thorup Strand«. En tredje Overlevering identificerer den begravne Biskop med den første Børglumbisp, Mogens³⁴.

Ved en 1875 foretaget Gravning fandt J. B. Løffler under den flade Midtsten en forstyrret Gravkiste, der har været sat af kløvede Granitsten, og heri forstyrrede Skeletdele af et ungt Individ; i en Afstand af kun 30 cm fra denne Grav opdagedes en fuldstændig Gravkiste (Fig. 23), indvendig 195 × 50—37 cm og 32 cm dyb, sat af kløvede Granitsten med Bund af faststampet Blaaler og dækket med fem Sten, der med Undtagelse af den østligste var Bygnings-

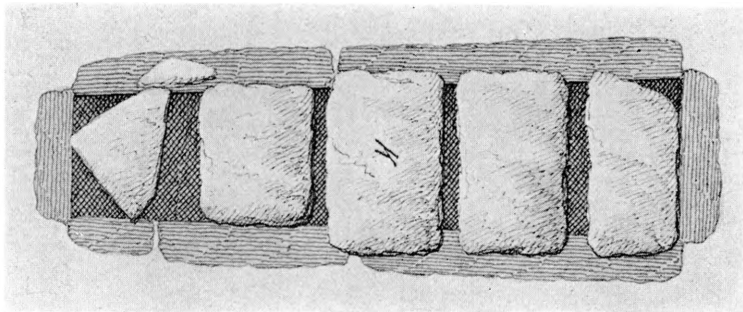

Fig. 23. Sjørind. Romansk Grav (sml. Fig. 24). Efter Tegning af J. B. Løffler 1875 (S. 393).

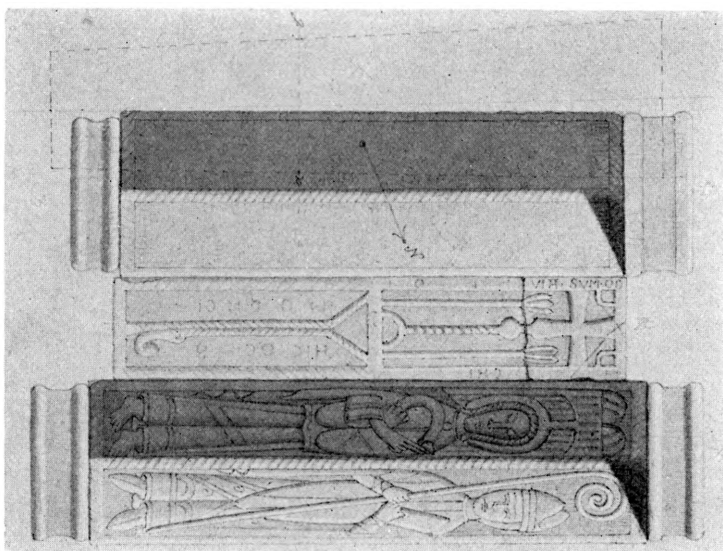

Fig. 24. Sjørind. »Bispegraven« med den som Fig. 23 afbildede Grav indpunteret. Efter Tegning af J. B. Løffler 1875 (S. 393).

kvadre, hvis afglattede Sider vendte ned mod Graven; muligvis stammer disse Dæksten fra tidligere Undersøgelser, idet det vides, at Prins Christian 1831 og, nogle Aar senere, Biskoppen over Aalborg Stift har ladet foretage Gravninger paa Stedet³⁵. Det forstyrrede Skelet syntes at have tilhørt en ældre Mand af spinkel Legemsbygning.

4) Romansk, af Granit, 145 × 55—45 cm, skriftløs, med indristet Processionskors og med Rundstave langs Langkanterne. Indsat i Skibets Sydmur. Ang. mulig Tilknytning til »Bispegraven«, se S. 392.

5) Romansk, af Granit, 160 × 51—41 cm, uden Skrift og Figurer, men med Rundstave paa Langsiderne; tidligere i Vestgavlen, nu indsat i Taarnets Sydmur.

6) O. 1658. Sognepræst Jens Christensøn Spend, død 31. Dec. 1654, og Hustru Maren Mogensdatter, død 8. Juli 1658. Ølandsk Kalksten, 183 ×

126 cm, med Reliefversaler. Over et Citat af Apoc. 21 er indskudt et Felt med Ligbaare mellem Kranie og Timeglas. I Hjørnerne Cirkler med de fire Evangelister siddende i højryggede Stole, mellem de øvre en Engel, mellem de nedre Ægteparrets Bomærkeskjolde, hvis Tegn begge dannes af Navnebogstaverne. 1868 laa Stenen i Korgulvet, men er nu opsat paa Korets Nordvæg.

7) O. 1677. Mogens Villad[søn, født i] Sjøring Præstegaard 10. Jan. 1618, død 20. Okt. 1677, »der hand her hafde lefvet.. Aar oc IX Maaneder«. Ølandsk Kalksten, 150 × 87 cm, med fordybede Versaler, enklere end Nr. 6, men med lignende Relieffer, Baare og Evangelistcirkler. Mellem de øvre indristet Jesu-monogram, mellem de nedre Præstens Monogram. Opsat paa Korets Sydvalg.

8) O. 1847. Jubeloldingen, Consistorialraad Johannes Fabricius, født 22. Marts 1771, død i Sjøring 2. Nov. 1847. Neksøsandsten, 125 × 63 cm; foroven Urne, forneden Bog og Kors. Paa Kirkegaarden, Nord for Skibet.

†*Gravsten*. 1) Romansk, af Granit, Brudstykke, med Reliefkors, laa 1875 ved Sydsiden af Præstegaardens Stuehuslænge.

2) Iflg. en Optegnelse fra 1607 laa i Kirken, tværs over fra Prædikestolen, en firkantet, stor Sten, »men huis dette er wiidis icke«³⁰.

†*Gravtræ*. En Sidefjæl, 143 × 18 cm, til Rammen om et Gravtræ fandtes ved Istandsættelsen 1890 benyttet i Tagværket; det tolinjede Indskriftbrudstykke lød: »... gnsd., som Herren hiemkalede til sig Aar 1677 fra Grad min Fod fra Strid jeg vil vandre for Herren«³⁶.

Kirkegaardsmonument af Støbejern paa Gravsted med ny-gotisk Gitter over Johannes Wogelius Steenstrup, født i Sjørring 4. Okt. 1777, gift med Jomfru Ane Cathrine Carstensen 5. Aug. 1807, Sognepræst for Vang og Thorup 1807—18, for Hillerslev og Kaastrup 1818—35, Skelund og Visborg 1835—40, død 23. Jan. 1840, »hviler her ved Siden af sine Forældre og Bedsteforældre«. »Din førstefødte Søn modtager dig hisset, din efterlevende Egtefælle og 10 taknemmelige Børn bevare dit Minde i Velsignelse«. Gravstedets ældre Sten er fornyede.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1686—1713, div. Aar (LA. Viborg). — Beretning af G. Faye 1825 (NM). — Museumsindberetninger af Niels Termansen 1913 (Inventar), C. M. Smidt 1914 (Inventar), Peter Kr. Andersen 1919 (Inventar), C. A. Jensen 1919 (Bygning). Revideret af C. A. J. og E. M. 1938.

J. B. Løffler: Bispegraven paa Sjørring Kirkegaard, i Aarb. f. nord. Oldkynd. 1877. S. 83—100. Samme: Udsigt over Danmarks Kirkebygninger. 1883. S. 20 og 118 (Portaler). M. Mackeprang: Jydske Landsbykirkers Portaler. Architekten. 1906. S. 474 ff. ill. Chr. Heilskov: Personalhistoriske Indskrifter fra Hundborg Herred, i AarbThisted. 1925. S. 4—6.

Thura: Aalborg Stift. S. 456—60. — S. Abildgaard: Notebog XIII. [1767]. S. 50 f. — R. H. Kruse: Nørrejylland's Mærkværdigheder. I. o. 1840. S. 23. — F. Uldall: Optegn, om de danske Landsbykirker. I. 1868. S. 166 f. — Brevveksling 1873—75 og 1890

mellem Kirkeejeren M. Steenstrup og Arkitekt F. Uldall m. fl. ang. Istandsættelsen af Sjørrind Kirke. (LA. Viborg; Uddrag i NM). — Opmaaling og Arbejdstegninger 1873, 1877 og 1890 i Anledning af Istandsættelserne af F. Uldall, 1928 af Hother Paludan i Anledning af Taarnets Opførelse (NM).

Historie og Bygning. ¹ Præsteindberetning til Ole Worm. 1636 (SamJyHT. 4. R. I, 124). ² O. Nielsen: Kong Valdemar den Andens Jordebog. 1873. S. 123. ³ Hans Olrik: Studier over Ælno's Skrift om Knud den Hellige. (Historisk Tidsskrift. 6. R. IV, 247 f.). ⁴ Fortegnelser over danske Kirker o. 1630 og 1666 (RA). ⁵ Matriklen 1664 med Tilføjelser (RA). ⁶ Notifik. indkomn. til Kanc. i Henh. til Forord. 1726. ⁷ E. Pontoppidan: Marmora Danica. Appendix. 1741. S. 347. ⁸ P. L. Hald: Sjørring Volde. AarbThisted. 1921 S. 289. ⁹ SamJyHT. 4. R. I, 124. ¹⁰ Aarb. f. nord. Oldkynd. 1877. S. 93. Note 1. ¹¹ F. Uldall: Smst. 1896. S. 244. ¹² Brevveksling Uldall til Steenstrup. 16. Jan. 1875: To Søjler, Tympanon m. m. til Portalen er bestilt i Viborg. ¹³ M. Mackeprang: Jydske Landsbykirkers Portaler. S. 473 f. ¹⁴ Udkast af Uldall 1873 (NM). Baserne maa være vendt galt af Stenhuggeren. — Det ser ud til, at Jerntappene, der sammenholder Søjledelene, efterhaanden som de ruste, vil sprænge Baserne, saaledes som det allerede er sket ved den østre Indersøjle. ¹⁵ Brevveksling Uldall til Steenstrup 20. Juli 1890: »Nordportalen genopstilles for Tiden. I Vaabenhusets Gulv er fundet og optaget to store Gesimssten fra den oprindelige Sydportal«. ¹⁶ Brevveksling Uldall til Steenstrup 25. Juni 1890: »Synet har forlangt, at Portalen, naar den atter genopbygges, skal flyttes lidt mod Øst, saa den viser sig symmetrisk inde i Vaabenhuset«. ¹⁷ M. Mackeprang: Jydske Landsbykirkers Portaler. S. 474. ¹⁸ Det blev 1919 iagttaget, at Korets Nordvindue ikke har smighuggede Sten paa Inderhjørnerne, men almindelige, rektantede Kvadre, og at den tilstødende Vægflade var pudset med grusblandet Mørtel over raa Marksten. ¹⁹ Danske Atlas V. 1769. S. 451. ²⁰ F. Uldall: Optegn. om de danske Landsbykirker. I. S. 167. Samme: Plan 1877 (NM). Brevveksling Uldall til Steenstrup 27. April og 29. Maj 1890. ²¹ Brevveksling Uldall til Steenstrup 1875 og 1890. ²² Brevveksling Uldall til Steenstrup 29. Maj 1890. ²³ Meddelelse 2. Nov. 1928 fra Hother Paludan (NM).

Inventar. ²⁴ Brevveksling Uldall til Steenstrup 31. Aug. 1890. ²⁵ Ved Maler Peter Kr. Andersen. ²⁶ Ved Konservator Niels Termansen og Maler Peter Kr. Andersen. ²⁷ Aalborg Stifts Beskrivelse S. 459. ²⁸ Løffler: Gravsten Tav. XVI, 83. ²⁹ Wimmer: De danske runemindesmærker IV, 38, Jacobsen-Moltke: Danmarks runeindskrifter Nr. 111. ³⁰ Anne Krabbe: Jydske Antiquiteter (RA). ³¹ Præsteindberetningen til Worm nævner, at Monumentet bestaar af to »ryggede« og to flade Sten, mens Præsteindberetningen 1729 til Thura fejlagtigt taler om tre ryggede og een flad Sten (sml.

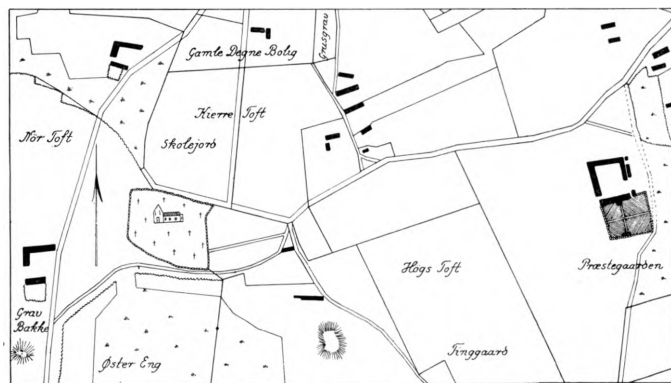

Fig. 25. Sjørrind 1798.

E. Pontoppidan: Marmora Danica. Appendix. 1741. S. 347); Danske Atlas V. 1769. S. 451 har, formodentlig efter Søren Abildgaards Optegnelser, to ryggede og to flade. ³² Høyens Notebøger XV. 1833. S. 76. ³³ Nørrejylland's Mærkværdigheder I, 23. ³⁴ Thura S. 457 f. ³⁵ Løffler: Aarbøger f. nord. Oldkynd. 1877. S. 96. ³⁶ Brevveksling Uldall til Steenstrup 29. Maj 1890.